

Egri Lajosról és angol könyvéről

AZ AMERIKAI könyvpiacra, szerdán egy könyv jelent meg, melynek címe "How to Write a Play" (Hogyan kell színdarabot írni). Nem lehetetlen, hogy csupán azért, hogy az olvasóközönség ne kizárólag még egy úgynevezett "How to..." művet lásson benne, az író, vagy a kiadó alcímrel is ellátta: így: "The Principles of Play Construction Applied to Creative Writing and to the Understanding of Human Motives", — amit magyarul valahogy így fejeznék ki: A darabírás alapelvei az irodalmi alkotómunka és az emberi szempontok megértésére alkalmazva.

Simon and Schuster, — ugyanaz a tekintélyes new yorki könyvkiadó cég bocsátja utjára ezt a munkát, mely Joseph E. Davies, a U. S. volt Szovjet nagykövetének "Mission to Moscow" című "best seller"-jét is forgalomba hozta.

A "How to Write a Play" írója Egri Lajos, régi amerikai magyar, az első világháborút követő évek new yorki magyar munkásmozgalmának tehetséges háziköltője. Ez a körülmény teszi számomra figyelemreméltóvá a magyar író tollából kikerült legújabb amerikai könyvet. Mert az amerikai magyaroknak sohasem volt kimondott problémája és ezekben a válságos időkben különösen nem az, hogy a színműírásnak mi a legfontosabb szabálya és éppen ezért Egri könyvének ennek az újság-

nak hasábjain való bírálatát még szakértő részéről is megedd munkának tartanám.

Egri Lajos olyan régen ír színdarabokat, hogy minden kétséget kizáróan nagy gyakorlatot szerzett ezen a téren és erről alaposan meggyőződtem könyvéből, melybe színműírói tapasztalatainak sok sok bölcsességét belesűrítette.

Akit a színdarabírás mestersége, vagy ha úgy tetszik művésze érdekel, az sokat tanulhat Egri könyvéből, melynek stílusa meglepően egyéni, még ha mondanivalóiban híres is világlátforgató ujdonság. Annál elvitázhatatlanabb azonban, hogy Egri Lajos a színdarab alkotóelemeit és felépítését úgy magyarázza, mintha tanteremben ülő tanítványokhoz beszélne. A tárgyát határozottan ismerő szaktanár tart így előadást növendékeinek.

Gilbert Miller tekintélyes amerikai színházi producer írt előszót a könyvhöz. Azt mondja elöszavában, hogy sohasem találkozott Egri-vel és megállapítja, hogy a magyar író könyve befolyást fog gyakorolni az amerikai színházra és a közönségre.

A könyv utolsó oldalán egyetlen rövid fejezetet találunk, mely így szól:

A szerzőről

Hollywood egyik nagy stúdiójában egy falragasz van, melyen a következő olvasható: 'Az még

nem elegendő, hogy valaki magyaráz, tehetségesnek is kell lennie.' Egri Lajos rendelkezik ezzel a színházi sikerhez szükséges két követelménnyel. Ötven évvel ezelőtt Magyarországon, Egerben született. Legelső háromfelvonásos színdarabját tízéves korában írta. Azóta mint újságíró, majd mint egy képes magyar hetilap szerkesztője dolgozott. Magyarországon és az Egyesült Államokban több, mint huszonöt éven át színdarabokat rendezett. Mr. Egri magasabb tanulmányokat folytat a biológia, a biokémia és az emberi természet tudományának terén.

Igy mutatja be a kiadó Egri Lajost 1942-ben.

Es most egy pillantást vetek a multba; 1920-at írunk.

Egri Lajos egy new yorki ruhagyárban nadrágokat vasal; verseket és színdarabokat alkot, miközben huszfontos vasalóval simogatja a szöveget. Tíz-egy-néhány éve van Amerikában, de tetest-lelket elcsigázó munkában kénytelen robotolni, mert feleséget és három gyereket kell eltartania. Mindezek tejejébe a tehetség gyógyíthatatlan szenvedélye: az írás. Négy évvel előbb kezdett írogatni, — napi nyolcórás testmunka után. Versei és rövid elbeszélései a szocialista Előre napilapban jelentek meg. Néhai Garvay Andor ítélő magyar színműíró felfedezi Egri-t, tanítja és bátorítja. 1918 táján Egri első színda-

rabjának a "Meghalt a sátn"-nak műkedvelő előadását Garvay maga rendezi. Amikor Garvay eltűnik a new yorki magyar életből, Egri szorgalmasan folytatja az írást; egy- és háromfelvonásos színdarabokat, rövid elbeszéléseket ír. Nyilvánosságra azonban még mindig a magyar munkástábor. Amerikai viszonylatban első kiugrása a "Rapid Transit" című színdarab, melyet 1927 áprilisában a Greenwich Village-ben a Provincetown Playhouse ad elő. Az összes new yorki újságok terjedelmes, komoly, de szigorú kritikákat hoznak a színdarabról és nem mulasztják el megírni, hogy Egri Lajos nadrágvasaló munkás. 1938 márciusában még egy komoly színpadi kísérletet tesz Egri Lajos; a new yorki Bayes Theatre-ben "Tornado" című modern amerikai darabját adják elő.

Es most "How to Write a Play" című könyvével kér bebecsűsát a sikeres amerikai írók kiváltságos körébe.

Megérdemelné, hogy bebecsűsássák.

SZOMOR JÓZSEF

March 25 - 1942